

Aldona Kopik

INTELIGENCJE WIELORAKIE – WACHLARZ MOŻLIWOŚCI DZIECKA

WPROWADZENIE

Zdaniem Howarda Gardnera, twórcy teorii inteligencji wielorakich¹, każdy człowiek rodzi się z określonym potencjałem inteligencji. Wszyscy ludzie posiadają pewne podstawowe zdolności właściwe dla każdej inteligencji. Możliwości ludzkiego umysłu sprawiają, że każdy z nas może odnieść życiowy sukces, jeśli potrafi w odpowiedni sposób wykorzystać swój potencjał. Bardzo ważne jest, aby jak najwcześniej zacząć poznawać swoje indywidualne możliwości, odkrywać własny potencjał i starać się świadomie go rozwijać. Gardner uważa, że ludzie „świadomi swoich atutów i potrzeb są w znacznie lepszej sytuacji niż osoby z ograniczoną lub mylną wiedzą na swój temat”². Warto więc już od najmłodszych lat kształtować u każdego dziecka umiejętność właściwej oceny własnych możliwości, uczyć poznawania siebie i wspierać je w odkrywaniu indywidualnego wachlarza możliwości. Trzeba nauczyć się oceniania siebie, bez porównywania się z innymi. Ważne jest również posiadanie świadomości tego, że każdy człowiek ma inny potencjał, inny profil inteligencji. Słowo „inny” odgrywa tu zasadniczą rolę i nie może być rozumiane w znaczeniu „gorszy” lub „lepszy”. W Gardnerowskiej teorii istotne jest rozumienie świata przez dziecko i dlatego teoria ta stanowi szczególną inspirację dla pedagogów na całym świecie³. Podstawą podejmowania kreatywnych działań, które sprzy-

¹ H. Gardner, *Inteligencje wielorakie. Teoria w praktyce*, przeł. A. Jankowski, Poznań 2002.

² Idem, *Zmiana poglądów. Sztuka kształtowania własnych i cudzych przekonań*, przeł. M. Łamacz, Kraków 2006, s. 36.

³ J.Q. Chen, S. Moran, H. Gardner, *Multiple Intelligences around the World*, San Francisco 2009.

jałyby rozwojowi dziecka, jest poznanie jego profilu inteligencji – określenie pełnego wachlarza jego możliwości.

OSIEM I PÓŁ INTELIGENCJI

Zgodnie z koncepcją H. Gardnera inteligencja powinna być postrzegana jako potencjał biopsychologiczny służący przetwarzaniu specyficznych form informacji w określony sposób. W myśl tej teorii każdy człowiek ma wiele równoprawnych, stosunkowo odrębnych inteligencji. Gardner początkowo określił siedem typów inteligencji: językową, matematyczno-logiczną, ruchową, wizualno-przestrzenną, muzyczną, interpersonalną i intrapersonalną, a następnie dołączył do nich inteligencję naturalistyczną. Badacz jest przekonany, że ostateczna liczba inteligencji nie jest możliwa do określenia. W swoich publikacjach podkreśla, że można obecnie mówić o naukowo udokumentowanym istnieniu „ośmiu i pół inteligencji”⁴. Gardner sądzi, że istnieje wiele inteligencji, które jeszcze nie zostały odkryte, opisane i nazwane. Uważa on, że wszystkie inteligencje oddziałują wzajemnie na siebie, przenikają się i współpracują ze sobą, tworząc dynamiczny układ, określanym mianem profilu inteligencji. „Profil inteligencji opisuje charakterystyczną dla każdego kombinację mniej lub bardziej rozwiniętych rodzajów inteligencji wykorzystywanych do rozwiązywania różnych problemów”⁵. Jedne inteligencje są mocno rozwinięte, inne słabiej, co sprawia, że u każdego możemy odnaleźć zarówno mocne, jak i słabe strony. Każda inteligencja ma taki niepowtarzalny mechanizm, który sprawia, że każdy z nas odbiera, przetwarza i wykorzystuje informacje napływające ze świata w specyficzny dla siebie sposób. Gardner podkreśla, że „inteligencje są zawsze wynikiem wzajemnych oddziaływań między skłonnościami biologicznymi i istniejącymi w danej kulturze możliwościami uczenia się”⁶. Każdą inteligencję można opisać poprzez przypisanie jej zespołu charakterystycznych cech⁷.

Inteligencja językowa – świat odbierany jest poprzez słowo mówione i pisanie. Tę inteligencję charakteryzuje wrażliwość na rymy, znaczenie słów i dźwięki oraz umiejętność wypowiadania się i logicznego ujmowania zdarzeń.

⁴ H. Gardner, *Inteligencje wielorakie. Nowe horyzonty w teorii i praktyce*, przeł. A. Jankowski, Warszawa 2009, s. 37.

⁵ H. Gardner, M.L. Kornhaber, W.K. Wake, *Inteligencja. Wielorakie perspektywy*, przeł. M. Groborz, M. Śmieja, Warszawa 2001, s. 161.

⁶ H. Gardner, *Inteligencje wielorakie. Nowe horyzonty w teorii i praktyce*, s. 311.

⁷ Por. A. Kopik, M. Zatorska, *Wielorakie podróże – edukacja dla dziecka*, Kielce 2010, s. 17–19.

Inteligencja matematyczno-logiczna – świat odbierany jest poprzez liczby i ciągi zdarzeń. Charakterystyczne jest zainteresowanie światem przedmiotów, symboli liczbowych i operacji matematycznych.

Inteligencja ruchowa – świat odbierany jest poprzez ruch i kontakt fizyczny. Charakterystyczna jest zdolność wykorzystywania własnego ciała, ukierunkowanego ruchu oraz sprawne posługiwanie się przedmiotami.

Inteligencja wizualno-przestrzenna – świat odbierany jest poprzez obraz i formy przestrzenne. Charakterystyczna jest zdolność do tworzenia w umyśle obrazów, relacji przestrzennych oraz wizualizacji.

Inteligencja muzyczna – świat odbierany jest poprzez dźwięk, rytm i melodię. Dla tej inteligencji charakterystyczna jest zdolność do tworzenia muzyki, dobra percepcja, duża muzykalność, rozumienie struktury utworów muzycznych.

Inteligencja naturalistyczna – świat odbierany jest poprzez środowisko naturalne i otoczenie. Dla tej inteligencji charakterystyczna jest zdolność dostrzegania wzorców występujących w naturze, umiejętność rozpoznawania i kategoryzowania przedmiotów oraz duża wrażliwość ekologiczna.

Inteligencja interpersonalna – świat odbierany jest przez pryzmat drugiego człowieka. Dla tej inteligencji charakterystyczna jest zdolność rozumienia innych ludzi, umiejętność komunikowania się i wchodzenia w interakcje z innymi.

Inteligencja intrapersonalna – świat odbierany jest przez pryzmat własnej osoby. Dla tej inteligencji charakterystyczna jest zdolność do refleksji nad samym sobą i własnym zachowaniem, wysoka samoświadomość i motywacja, umiejętność kierowania własnym postępowaniem.

Osiem opisanych powyżej rodzajów uzdolnień „posiada największe umocowanie w teorii oraz wykazuje zgodność z kryteriami definiującymi uzdolnienia”⁸. Prowadzone są badania nad kolejną inteligencją – **inteligencją egzystencjalną**, która pozwala odbierać świat przez pryzmat spraw ostatecznych, dotyczących życia i śmierci. Dla tej inteligencji charakterystyczna jest zdolność zgłębiania problemów ludzkiej egzystencji.

Poszczególne inteligencje są w różnym stopniu rozwinięte. Dzięki właściwej stymulacji, w odpowiednio zorganizowanym środowisku, wszystkie typy inteligencji dynamicznie się rozwijają, wzajemnie na siebie oddziałują i współpracują ze sobą. Wspólnie tworzą niepowtarzalny, indywidualny profil

⁸ W. Poleszak, R. Porzak, G. Kata, A. Kopik, *Diagnoza i wspomaganie w rozwoju dzieci uzdolnionych*, Warszawa 2014, s. 26.

inteligencji. Każdy rodzaj inteligencji może być rozwijany i modyfikowany. Poznanie profilu inteligencji, określenie wachlarza możliwości pozwalają na wykorzystywanie mocnych stron do pracy nad tymi słabszymi.

Teoria inteligencji wielorakich wskazuje, że jednostki mogą funkcjonować poznaczco w różnych, względnie niezależnych sferach. „Różne profile, linie i tempa rozwoju różnych inteligencji umożliwiają jednostce łatwiejsze lub trudniejsze przyswojenie systemów symboli, za pomocą których przekazuje się wiedzę z zakresu poszczególnych dziedzin jej kultury”⁹. Gardner wyróżnia dwa podstawowe typy profili inteligencji: laserowy i szperaczowy. Profil laserowy charakteryzuje się tym, że obejmuje on jedną lub dwie szczególnie silne inteligencje, które określają sposób, w jaki dana osoba postrzega rzeczywistość. Profil szperaczowy wskazuje na istnienie równowagi między kilkoma inteligencjami. „Oprócz dwóch głównych typów profili istnieją również inne układy wzajemnych wpływów różnych inteligencji. [...] układ taki, w którym jedna inteligencja może ograniczać pozostałe; taki, w którym jedna inteligencja rekompensuje niedostatek innych, oraz taki, w którym jedna inteligencja staje się katalizatorem innej”¹⁰.

WACHLARZ MOŻLIWOŚCI DZIECKA

Można odnaleźć różne sposoby rozumienia słowa „wachlarz”. Wachlarz to ręczny przyrząd służący do ochładzania za pomocą ruchów powietrza¹¹. Słowo „wachlarz” używane jest jednak również do określenia rozpiętości czegoś, wielości możliwości i różnorodności wariantów. Wachlarz możliwości dziecka to różnorodność i wielość jego możliwości odkrywania świata. Określenie zestawu umiejętności pozwalających wyznaczyć indywidualny wachlarz możliwości dziecka nie jest łatwe. „W ocenie zdolności dziecka w konkretnych dziedzinach pomocny jest zestaw wskaźników, opisujący typy działania, myślenia, kody oraz procedury charakterystyczne i potrzebne do osiągnięcia sukcesu w każdej z nich”¹². Można wyróżnić i opisać cechy, które ilustrują dane typy inteligencji¹³.

⁹ H. Gardner, *Inteligencje wielorakie. Nowe horyzonty w teorii i praktyce*, s. 266.

¹⁰ Ibidem, s. 289.

¹¹ <https://pl.wiktionary.org/wiki/wachlarz> [dostęp: 12.03.2016].

¹² I. Czaja-Chudyba, *Odkrywanie zdolności dziecka. Koncepcja wielorakich inteligencji w praktyce przedszkolnej i wczesnoszkolnej*, Kraków 2005, s. 59.

¹³ Szczegółowy opis charakterystycznych cech inteligencji został przedstawiony w pracach A. Kopik, M. Zatorska, *Wielorakie podróże...*, s. 21–23; W. Poleszak, R. Porzak, G. Kata, A. Kopik, *Diagnoza i wspomaganie w rozwoju dzieci uzdolnionych*, s. 117–122.

Cechy charakterystyczne dziecka z dominującą inteligencją językową:

- chętnie mówi, opowiada i słucha,
- używa bogatego słownictwa,
- tworzy opowiadania i oryginalne historie,
- ma łatwość uczenia się języków obcych,
- jest wrażliwe na rymy, dźwięki i znaczenie słów,
- ma dobrą pamięć słuchową,
- zadaje wiele pytań,
- łatwo zapamiętuje nawet trudne słowa,
- lubi czytać.

Cechy charakterystyczne dziecka z dominującą inteligencją matematyczno-logiczną:

- myśli logicznie,
- lubi ustaloną kolejność i porządek rzeczy, precyzyjne instrukcje,
- jest konkretne i docieklive,
- lubi badać i zbierać informacje,
- lubi gry logiczne, łamigłówki i zagadki,
- umiejętnie szereguje, klasyfikuje i wnioskuje,
- dostrzega związki przyczynowo-skutkowe,
- zadaje wiele pytań dotyczących otaczającego świata,
- rozwiązuje problemy,
- lubi przeliczać,
- klasyfikuje lub grupuje według jakiejś zasady czy cechy,
- rozumie znaczenie symboli.

Cechy charakterystyczne dziecka z dominującą inteligencją ruchową:

- lubi ćwiczenia fizyczne, zabawy ruchowe, sporty,
- własnym ciałem wyraża emocje,
- ma dobre wycucie odległości i przestrzeni,
- sprawnie posługuje się przedmiotami,
- ma dobrą koordynację ruchową,
- wykorzystuje ruch w sposób celowy i świadomy,
- posiada dobre wycucie własnego ciała,
- chętnie wykonuje prace ręczne,
- używa mowy ciała, gestykuluje.

Cechy charakterystyczne dziecka z dominującą inteligencją wizualno-przestrzenną:

- dostrzega szczegóły w otaczającym świecie,
- jest wrażliwe na kształty, linie, przestrzeń, kolory,
- myśli „obrazami”, ma pamięć obrazową,
- lubi układanki, mapy, labirynty,
- lubi rysować, rzeźbić, modelować, tworzy formy przestrzenne,
- ma dobrze rozwinięty zmysł dotyku,
- łatwo odnajduje drogę w nowym miejscu,
- szybko uczy się korzystać z map, diagramów, tabel,
- rozumie schematy rysunkowe,
- lubi sprawdzać, w jaki sposób coś działa.

Cechy charakterystyczne dziecka z dominującą inteligencją muzyczną:

- łączy muzykę z emocjami i własnym nastrojem,
- ma poczucie rytmu, z łatwością zapamiętuje rytmy i rymy,
- „zmienia” w muzykę wszystko to, co robi,
- jest wrażliwe na wszelkie dźwięki,
- ma dobry słuch muzyczny,
- lubi słuchać muzyki,
- ma swoje ulubione piosenki, melodie, utwory,
- chętnie nuci, mruczy, podśpiewuje podczas różnych czynności,
- tworzy własne kompozycje,
- próbuje grać na instrumentach muzycznych,
- wydobywa dźwięki z przedmiotów „niemuzycznych”.

Cechy charakterystyczne dziecka z dominującą inteligencją naturalistyczną:

- jest ciekawe świata,
- „rozumie” świat roślin i zwierząt,
- lubi przebywać na powietrzu,
- lubi eksperymentować, doświadczać,
- pasjonuje się ekologią,
- klasyfikuje przedmioty w hierarchie,
- dostrzega zależności i wzorce w przyrodzie,
- obserwuje, rozpoznaje i kategoryzuje,
- fascynuje je otaczający świat,
- kolekcjonuje różne okazy przyrodnicze,
- jest zainteresowane zjawiskami przyrodniczymi, fizycznymi, chemicznymi,
- ma właściwy stosunek do zwierząt i roślin.

Cechy charakterystyczne dziecka z dominującą inteligencją intrapersonalną:

- lubi pracować samodzielnie,
- dobrze zna i wykorzystuje swoje mocne strony,
- buduje wewnętrzną motywację,
- samodzielnie wyznacza i precyzuje cele własne,
- poszukuje odpowiedzi na „trudne” pytania,
- lubi przebywać samo, wykonuje wtedy ulubione zajęcia,
- ceni niezależność,
- potrafi wyrazić swoje uczucia,
- chce i potrafi decydować o sobie.

Cechy charakterystyczne dziecka z dominującą inteligencją interpersonalną:

- potrafi pracować w grupie,
- łatwo nawiązuje kontakty społeczne,
- ma zdolności przywódcze,
- jest komunikatywne,
- potrafi słuchać innych,
- zachowuje asertywność podczas konfrontacji,
- jest lubiane przez rówieśników,
- dba o dobre relacje z innymi osobami,
- patrzy na świat oczyma drugiego człowieka,
- wczuwa się w sytuacje i problemy innych.

Narzędziem, które pozwala określić profil inteligencji dziecka, jest autor-ski **Arkusz obserwacji dziecka**¹⁴, opracowany przez Aldonę Kopik i Monikę Zatorską, stworzony w ramach koncepcji *Wielointeligentnej edukacji dla dziecka*¹⁵. W arkuszu tym zaproponowane zostały określenia opisujące możliwe do zaobserwowania zachowania dzieci. Poniżej przedstawiono po dwa przykładowe określenia dla każdej z ośmiu inteligencji.

Określenia dotyczące dziecka w zakresie inteligencji językowej:

1. Wypowiada się chętnie i ładnie, jasno formułuje pytania.
2. Lubi poznawać i zapamiętywać nowe słowa, chętnie ich używa.

¹⁴ Pełna wersja tego narzędzia znajduje się w publikacji: A. Kopik, M. Zatorska, *Wielorakie podróże...*, s. 50–55.

¹⁵ Opis autorskiej koncepcji pracy z dzieckiem w wieku przedszkolnym i młodszym wieku szkolnym – zob. ibidem.

Określenia dotyczące dziecka w zakresie inteligencji matematyczno-logicznej:

1. W skupieniu rozwiązuje problemy i zagadki logiczno-matematyczne.
2. Jest bardzo dociekliwe, zadaje wiele pytań.

Określenia dotyczące dziecka w zakresie inteligencji ruchowej:

1. Lubi zabawy ruchowe, ćwiczenia fizyczne.
2. W czasie rozmowy używa mowy ciała, gestykuluje.

Określenia dotyczące dziecka w zakresie inteligencji wizualno-przestrzennej:

1. „Myśli” obrazami, ma pamięć obrazową.
2. Doskonale odnajduje się w terenie, łatwo odnajduje drogę.

Określenia dotyczące dziecka w zakresie inteligencji muzycznej:

1. Jest wrażliwe na wszelkie dźwięki z otoczenia.
2. Odbiera nastrój muzyki, muzyka może je aktywizować lub uspokajać.

Określenia dotyczące dziecka w zakresie inteligencji naturalistycznej:

1. Chętnie obserwuje świat roślin i zwierząt, dostrzega w nim coś fascynującego.
2. Lubi eksperymentować, badać i odkrywać otaczający świat.

Określenia dotyczące dziecka w zakresie inteligencji intrapersonalnej:

1. Ma właściwy obraz samego siebie, zna i wykorzystuje swoje mocne strony.
2. Chce być niezależne, samodzielnie decydować o swoich sprawach.

Określenia dotyczące dziecka w zakresie inteligencji interpersonalnej:

1. Nawiązuje dobre relacje z innymi ludźmi.
2. Potrafi współpracować i zgodnie bawić się z rówieśnikami.

Arkusze obserwacji dziecka może wypełnić nauczyciel, który wcześniej prowadził ukierunkowaną obserwację dziecka podczas zabaw i zajęć w inspirującym środowisku.

W autorskim zamyśle koncepcja *Wielointeligentnej edukacji dla dziecka* miała stanowić inspirację dla nauczycieli wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej do podejmowania kreatywnych działań. Podstawowe założenia koncepcji wywiedzione zostały z teorii inteligencji wielorakich. Jej dopełnieniem są: diagnoza indywidualnej drogi rozwoju dziecka, indywidualizacja aktywności edukacyjnej, dialog wszystkich podmiotów procesu edukacyjnego oraz inspirujące środowisko edukacyjne. Koncepcja jest efektem wieloletnich doświadczeń teoretycznych i praktycznych autorek pracy. Przyjęto w niej, że każdy człowiek jest potencjalnie zdolny do rozwinięcia zdolności w różnych dziedzinach. „Odwołując się do zainteresowań i motywacji dziecka, szkoła może odnieść większy sukces w wypełnianiu najważniejszego być może ze

stojących przed nią zadań – umożliwianiu dzieciom sensownego zaangażowania w uczenie się¹⁶. Każdy nauczyciel musi dobrze poznać swoich uczniów, aby dostosować działania własne do ich indywidualnych potrzeb i możliwości. Działania nauczyciela są najskuteczniejsze wtedy, gdy ich podstawą są potrzeby i oczekiwania dzieci.

KONKLUZJA

Teoria inteligencji wielorakich „jest zgodna ze współczesną wiedzą oraz podejściem do rozwoju człowieka i jego samorealizacji. Podkreśla ona obecność różnic indywidualnych, koncentruje się na jednostce, uwzględnia zróżnicowanie wynikające z wychowania, pochodzenia, dziedziczenia oraz kultury¹⁷. Stworzona na podwalinach teorii inteligencji wielorakich koncepcja *Wielointeligentnej edukacji* inspirowała nauczycieli do refleksji, sprzyja projektowaniu nowatorskich rozwiązań sytuacji edukacyjnych i podejmowaniu kreatywnych działań. Uczeń obdarzony uwagą nauczyciela, chwalony i motywowany do działania doświadcza zaspokojenia potrzeby uznania. „Stworzenie dziecku szansy zbadania możliwości, które mogą odpowiadać jego mocnym stronom i zainteresowaniom, wyznacza różnicę między frustrującym doświadczeniem szkolnym a nauką, która ma określony cel¹⁸. Dla ucznia uczenie się nabiera sensu wtedy, gdy nauczyciel tworzy okazje poznawania rzeczy istotnych i znaczących; kiedy pozwala obserwować i podziwiać świat, odkrywać go i przeżywać; kiedy daje szansę tworzenia nietypowych, niekonwencjonalnych rozwiązań.

BIBLIOGRAFIA

- Chen J.Q., Moran S., Gardner H., *Multiple Intelligences around the World*, San Francisco 2009.
- Czaja-Chudyba I., *Odkrywanie zdolności dziecka. Koncepcja wielorakich inteligencji w praktyce przedszkolnej i wczesnoszkolnej*, Kraków 2005.
- <https://pl.wiktionary.org/wiki/wachlarz> [dostęp: 12.03.2016].

¹⁶ H. Gardner, *Inteligencje wielorakie. Nowe horyzonty w teorii i praktyce*, s. 278.

¹⁷ W. Poleszak, R. Porzak, G. Kata, A. Kopik, *Diagnoza i wspomaganie w rozwoju dzieci uzdolnionych*, s. 26.

¹⁸ H. Gardner, *Inteligencje wielorakie. Nowe horyzonty w teorii i praktyce*, s. 84.

- Gardner H., *Inteligencje wielorakie. Nowe horyzonty w teorii i praktyce*, przeł. A. Jankowski, Warszawa 2009.
- Gardner H., *Inteligencje wielorakie. Teoria w praktyce*, przeł. A. Jankowski, Poznań 2002.
- Gardner H., *Zmiana poglądów. Sztuka kształtowania własnych i cudzych przekonań*, przeł. M. Łamacz, Kraków 2006.
- Gardner H., Kornhaber M.L., Wake W.K., *Inteligencja. Wielorakie perspektywy*, przeł. M. Groborz, M. Śmieja, Warszawa 2001.
- Kaleta-Witusiak M., Kopik A., Walasek-Jarosz B., *Techniki gromadzenia i analizy wiedzy o uczniu. Casebook ze wskazówkami dla praktykantów*, Kielce 2013.
- Kopik A., *Inteligencje wielorakie*, [w:] *Mały leksykon pedagoga wczesnoszkolnego*, red. J. Karbowniczek, Warszawa 2014.
- Kopik A., Zatorska M., *Wielorakie podróże – edukacja dla dziecka*, Kielce 2010.
- Poleszak W., Porzak R., Kata G., Kopik A., *Diagnoza i wspomaganie w rozwoju dzieci uzdolnionych*, Warszawa 2014.

INTELEGENCJE WIELORAKIE – WACHLARZ MOŻLIWOŚCI DZIECKA

Streszczenie: Teoria inteligencji wielorakich zakłada, że każdy człowiek posiada wszystkie typy inteligencji. Inteligencje te wzajemnie na siebie oddziałują, przenikają się i współpracują ze sobą, tworząc dynamiczny układ, określany mianem profilu inteligencji. Profil inteligencji opisuje charakterystyczną dla każdego kombinację mniej lub bardziej rozwiniętych rodzajów inteligencji wykorzystywanych do rozwiązywania różnych problemów. Jedne inteligencje są mocno rozwinięte, inne słabiej, co sprawia, że każdy posiada zarówno mocne, jak i słabe strony. W Gardnerowskiej teorii istotne jest rozumienie świata przez dziecko i dlatego teoria ta stanowi szczególną inspirację dla pedagogów. Poznanie pełnego wachlarza możliwości dziecka to podstawa podejmowania kreatywnych działań sprzyjających rozwojowi dziecka.

Słowa kluczowe: teoria inteligencji wielorakich, profil inteligencji, wachlarz możliwości, poznawanie dziecka

MULTIPLE INTELLIGENCES – AN ARRAY OF THE CHILD’S ABILITIES

Summary: The theory of multiple intelligences claims that each person has all the types of intelligences. These intelligences, combined into the so-called profile of intelligences, interact, merge and operate together. Individuals differ in the profile of intelligences to a lesser or greater extent and in the ways in which such

intelligences are combined to carry out different tasks or solve problems. Some of the intelligences are better developed than the others which means that each individual has their strong and weak points. According to Gardner's theory of multiple intelligences, it is important how the child understands the world. That is why Gardner's theory has particularly inspired teachers and educators. Thanks to understanding of a full array of the child's cognitive abilities, certain steps can be taken to enhance the child's development.

Keywords: theory of multiple intelligences, intelligence profile, array of abilities, child's cognitive abilities